

Uitvoeringsprogramma Regionale AdaptatieStrategie

Regio Utrecht Zuidwest
september 2021

Inleiding

Het klimaat verandert. Hierdoor neemt de kans op wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen toe. In 2020 heeft het netwerk Water & Klimaat (NWK) de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) opgeleverd. Deze RAS bevat een visie en strategie om onze regio in 2050 waterrobuust en klimaatbestendig te maken.

Dit betekent dat het gebied en de samenleving zijn aangepast aan de gevolgen van klimaatverandering. Alle colleges van de deelnemende partners hebben de RAS omarmd. Dit betekent dat we nu aan de slag kunnen met de volgende stap: uitvoeren.

Van strategie naar uitvoering

Als eerste stap richting uitvoering is een nieuwe bestuurlijke en ambtelijke ronde gemaakt langs onze partners om hun opgaven, wensen, (onderzoeks)vragen en concrete projecten te inventariseren. In deze enorme waaier van opgaven, wensen en ideeën is structuur aangebracht.

Dit heeft geresulteerd in voorliggend uitvoeringsprogramma (2021-2025). Hierin geven we aan op welke manier wij de komende jaren invulling geven aan de verschillende strategieën van de RAS. De netwerkpartners hebben gezamenlijk bepaald welke activiteiten prioriteit hebben en daarom als eerste moeten worden opgepakt.

Die zijn opgenomen in een actieplan voor 2021 en 2022.

In het actieplan is voor de 17 meest urgente acties aangegeven wat het doel is, wat de te verwachten resultaten zijn, wie ermee aan de slag gaat, wat de planning is en welke benodigde capaciteit en middelen nodig zijn.

Monitoring voortgang

Jaarlijks presenteren we de voortgang van de uitvoering ambtelijk in een netwerkbijeenkomst, bestuurlijk aan de Water & Klimaattafel (WKT) en naar buiten toe tijdens de jaarlijkse klimaattop.

Die momenten gebruiken we ook om het actieplan indien nodig bij te stellen.

In 2022 stelt NWK een nieuw actieplan op voor de periode na 2022.

Dit doen we aan de hand van onze voortgang en resultaten en de doelen uit dit uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma wordt periodiek herzien en indien nodig bijgesteld.

Leeswijzer

Voorliggend uitvoeringsprogramma bestaat uit 9 hoofdstukken.

In het eerste hoofdstuk, Proces & Organisatie, zijn activiteiten opgenomen die NWK uitvoert vanuit haar rol van ondersteuner op proces en organisatie voor de gehele klimaatadaptatieopgave.

Dit geldt dus voor alle strategieën van de RAS. Hoofdstuk 2 omvat de activiteiten op gebied van kennisdeling en onderzoek, eveneens voor de gehele opgave in de regio. De hoofdstukken 3 tot en met 9 beschrijven de activiteiten voor de 7 strategieën van de RAS.

Ieder hoofdstuk heeft een korte inleiding met de doelen uit de RAS.

De acties die prioriteit hebben zijn cursief en in kleur weergegeven.

Met deze acties gaan we als eerste aan de slag. Ze zijn uitgewerkt in het actieplan voor 2021/2022.

Inhoudsopgave

Proces en Organisatie

Ondersteuning voor partners
Subsidies aanvragen
Icoonprojecten opstarten
Overzicht regionale processen
Monitoring

Kennis en Onderzoek

Delen goede voorbeelden
Opstellen onderzoeksagenda
Samenwerking kennisinstellingen
Opstellen kennisagenda

Nieuwbouw en herstructurering klimaatadaptief

Vaststellen en borgen afspraken
Verbreden watertoets
Woningbouwcorporaties
Kennisdelen
Goede voorbeelden

De stad als spons

Advies groen in de stad
Verzamelen, ontwikkelen en delen praktische kennis
Stimuleren vergroenen van de openbare ruimte
Stimuleren vergroenen van particuliere terreinen

Leefbaarheid bij hitte

Koelteplekken
Gezondheidsgevolgen verminderen
Zwemlocaties
Ontwikkelen en delen kennis en voorbeelden

4	Klimaatadaptieve landbouw en natuur	14
	Klimaatadaptatieopgaven Klimaatadaptieve en -bestendige natuur Natuurbranden en bluswatervoorzieningen Afstemmen klimaatadaptieve landbouw en natuur	
6	Gevolgbeperking klimaateffecten vitale en kwetsbare functies	16
	Uitwerken aanpak gevolgbeperking overstroming Uitwerken aanpak gevolgbeperking hitte, droogte en wateroverlast Beleid bestaande bouw Handelingsperspectief extreem weer Benutten Veiligheids Informatie Centrum (VIC)	
8	Versterken natuurlijk watersysteem	18
	Verbeteren kwaliteit stedelijk water Toekomstbestendig inrichten watersysteem (TBWS) Bepalen gevolgen klimaatverandering voor waterkwaliteit Onderzoeken/agenderen waterbeschikbaarheid Onderzoek klimaatbestendige bodem en watersysteem Natuurlijk systeem in stand houden bij drinkwaterwinning	
10	Klimaatbewustzijn en handelingsperspectief bewoners en bedrijven	20
	Bewoners en bedrijven betrekken Externe communicatie faciliteren Ontwikkelen aanpak bedrijventerreinen Groenblauwe schoolpleinen Verankeren bewonersparticipatie Bewustzijn handelingsperspectief extreem weer Jongeren betrekken	
12		

Proces en Organisatie

Het NWK is opgericht om elkaar als overheden in de regio Utrecht Zuidwest te ondersteunen en te stimuleren, kennis te ontwikkelen en te delen, databeheer te optimaliseren en gezamenlijk op te trekken bij het verwerven van subsidies.

Dit zijn activiteiten die samenhangen met proces en organisatie en die van toepassing zijn op alle inhoudelijke onderwerpen waarmee we aan de slag zijn en gaan.

Veel van deze activiteiten behoren tot het reguliere werk van NWK. Daarnaast leggen we de komende jaren extra focus op onderstaande speerpunten en acties.

Proces en Organisatie

Dit gaan we doen

Ondersteuning voor partners

Afspraken maken met adviseurs die gemeenten kunnen ondersteunen bij opstellen en/of borgen klimaatadaptatiebeleid of uitvoeren van projecten.

Dit doen partners zelf

Partners geven aan wanneer zij behoefte hebben aan ondersteuning bij opstellen en/of borgen van beleid of uitvoering projecten.

Dit doet NWK

Opzet pool klimaatcoaches

Vraag en aanbod delen binnen NWK: elkaar helpen

Dit gaan we doen

Subsidies aanvragen

Dit doen partners zelf

Iedere partner houdt zelf subsidiemogelijkheden in de gaten.

Dit doet NWK

Gezamenlijke subsidieaanvragen

- Procesgeld DPRA, Impulsregeling DPRA, Life-IP
- Partners ondersteunen bij (gezamenlijke) subsidieaanvragen
- Delen goede voorbeelden subsidies (via actie 1 'Kennis en Onderzoek')

Dit gaan we doen

Icoonprojecten opstarten

Dit doet NWK

Opstarten gezamenlijk icoonproject

- Verkennen icoonproject 'Cool region' i.s.m. Academie van de Stad
- Uitwerken kansen Nieuwe Hollandse Waterlinie, Groen groeit mee, Klimaatfort, Klimaatadaptieve vlinderlinten.
- Lopende voorbeeldprojecten: pilots DPRA in stedelijk gebied

Dit gaan we doen

Overzicht regionale processen

Afstemmen van regionale processen zoals REP, RES, Blauwe Agenda, Bestuurlijk Platform Groene Hart, U10, enz.

Dit doen partners zelf

Partners hebben de mogelijkheid om actief deel te nemen aan de regionale processen.

Dit doet NWK

NWK draagt zorg voor afstemming met de regionale processen door:

- *Het opzetten van een overzicht relevante, regionale processen*
- *Afspraken over afstemming met relevante, regionale processen*

Dit gaan we doen

Monitoring

Dit doen partners zelf

Provincie neemt voortouw bij ontwikkeling van een monitoringsystematiek.

Dit doet NWK

Actief aanhaken op provinciaal traject

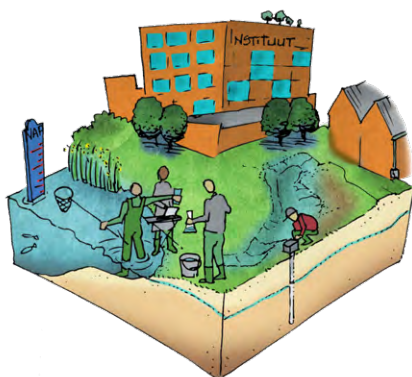
- Vertaling maken naar NWK
- Delen binnen NWK
- Monitoring uitvoering RAS en uitvoeringsprogramma

Voortgang klimaatadaptatieproces DPRA: NWK monitort voortgang en geeft jaarlijks stand van zaken door aan DPRA.

Kennis en Onderzoek

Klimaatadaptatie is een relatief nieuwe opgave die volop in ontwikkeling is. De praktijk en onderzoek leveren in de (nabije) toekomst nieuwe inzichten, die ons beleid kunnen aanscherpen of veranderen. Binnen het netwerk delen en ontwikkelen we kennis, ervaringen en goede voorbeelden om onze partners te voorzien in hun kennisbehoefte. Ook delen we onderzoeksresultaten en voeren waar nodig onderzoek uit. Door gezamenlijk met de 17 partners activiteiten te ontwikkelen en samen te werken aan producten, wisselen we ervaring en kennis uit en leren we elkaar beter kennen. Om dit te faciliteren maken we een gezamenlijke kennis- en onderzoeksagenda. Ook organiseren we inspiratie- en thematische werksessies/netwerkbijeenkomsten. We gaan bovendien actiever gebruik maken van de website(s) en nieuwsbrieven om kennis en goede voorbeelden te delen en data te ontsluiten.

Kennis en Onderzoek

Dit gaan we doen

Delen goede voorbeelden

Het delen van bijvoorbeeld praktische maatregelen per gebiedstype en subsidiemogelijkheden.

Dit doet NWK

Opstellen platform voor kennisdeling

- Voorbeeldmaatregelen per gebiedstype (o.a. voor riolering, infiltratie, hitte)
- Delen voorbeelden subsidieregelingen

Dit gaan we doen

Opstellen onderzoeksagenda

Resultaten delen of onderzoeken gezamenlijk oppakken met partners en/of stakeholders.

Dit doen partners zelf

Partners kunnen onderwerpen aandragen, resultaten delen en gezamenlijk onderzoeken oppakken.

Dit doet NWK

Opstellen en delen onderzoeksagenda

Reeds aangedragen onderwerpen (voorbeelden):

- Impact extra groen op watervraag stedelijk gebied
- Bodemdaling en paalrot

Waar nodig is NWK trekker in uitvoering van de onderzoeken.

Dit gaan we doen

Samenwerking kennisinstellingen

Dit doet NWK

Gericht samenwerking aangaan met kennis-, onderwijs- en onderzoekinstellingen.

Dit gaan we doen

Opstellen kennisagenda

Dankzij een kennisagenda wordt beschikbare kennis eenvoudiger uitgewisseld, ontwikkeld of binnengehaald.

Dit doen partners zelf

Partners kunnen onderwerpen aandragen, onderling kennis uitwisselen en kennissessies organiseren.

Dit doet NWK

Opstellen en delen kennisagenda

Reeds aangedragen onderwerpen, voorbeelden/kennis van:

- Borgen van afspraken, bijv. in de Omgevingsvisie of een handboek openbare ruimte
- Praktijk- en kennisuitwisseling water- en rioleringssysteem
- Hittebestendige leef- en werkomgeving
- Financieringsconstructies klimaatadaptatie
- Sponswerking per landschapstype
- Bewonersparticipatie
- Slim stapelen van functies
- Voorbeelden en ervaringen klimaatadaptieve landbouw en natuur

Waar nodig is NWK trekker in organiseren van kennissessies.

Nieuwbouw en herstructurering klimaatadaptief

De woonomgeving is gevoelig voor de gevolgen van klimaatverandering. Met voldoende ruimte voor water, minder stenen en het juiste groen, kunnen we water- en droogteoverlast beperken en hittestress tegengaan. Daarom gaan we voor klimaatadaptieve nieuwbouw en herstructurering. Dit betekent dat ontworpen wordt op basis van alle vier de klimaatthema's. Deze strategie geldt voor de nieuwbouw, stedelijke inbreidings-projecten, herstructurering, renovatie en onderhoud. Ook de verbouwing van een particuliere woning is een aandachtspunt. Waar mogelijk versterken we ook andere opgaven, zoals de energietransitie en biodiversiteit. Zo leidt gebiedsontwikkeling niet tot extra klimaatopgaven, maar tot een positieve impuls aan ons leefklimaat. In de provincie Utrecht wordt gewerkt aan afspraken klimaatadaptief bouwen, tussen overheden en bouwende partijen. Deze worden later onderdeel van een nog op te stellen Convenant Duurzaam Bouwen.

Nieuwbouw en herstructurering klimaatadaptief

Dit gaan we doen

Vaststellen en borgen afspraken

Vaststellen, borgen en implementeren van de afspraken klimaatadaptief bouwen door de partners.

Dit doen partners zelf

Partners zijn hiervoor zelf verantwoordelijk.

Dit doet NWK

Ondersteuning bij vaststellen en borgen afspraken klimaatadaptief bouwen.

Testen van de afspraken in de praktijk in nieuwbouw en/of herstructurerings/project.

Dit gaan we doen

Verbreden watertoets

Verbreden watertoets HDSR met o.a. klimaatadaptatie.

Dit doen partners zelf

HDSR en gemeenten zoeken hiervoor gericht de samenwerking met elkaar en de RO-tafels.

Dit doet NWK

Stimuleren en ondersteunen.

Dit gaan we doen

Woningbouwcorporaties

Borgen van afspraken klimaatadaptief bouwen in prestatieafspraken met woningbouwcorporaties.

Dit doen partners zelf

Verantwoordelijkheid van partners.

Dit doet NWK

Stimuleren en ondersteunen.

Dit gaan we doen

Kennisdelen

Verzamelen en delen kennis van slim stapelen van functies woonopgaven gecombineerd met klimaatadaptatie, gezondheid, biodiversiteit.

Dit doet NWK

Delen via platform 'Kennis en Onderzoek'.

Dit gaan we doen

Goede voorbeelden

Delen van voorbeelden voor borgen van de afspraken bijvoorbeeld in de Omgevingsvisie of een handboek openbare ruimte.

Dit doet NWK

Delen via platform 'Kennis en Onderzoek'.

De stad als spons

De kans op wateroverlast door extreme buien neemt toe.

Tegelijkertijd leiden steeds langere periodes van weinig neerslag tot droogte. Deze toename in extremen vraagt om een andere aanpak in de bebouwde omgeving. In plaats van water af te voeren, willen we het lokaal vasthouden en bergen om het beter te kunnen benutten in tijden van droogte: de stad fungeert als spons.

Bij de sponsfunctie gaat het om het vasthouden van water in de haarvaten van het systeem, het vergroenen van particuliere terreinen (tuinen en daken), het afkoppelen van verhard oppervlak van gemengde riolering en ook over herinrichting van openbare ruimten zoals (school)pleinen, parken en parkeerplaatsen. Door dit oppervlak steeds meer te gebruiken om water vast te houden, zijn we in staat om wateroverlast te beperken én de gevolgen van langdurige droge perioden beter te overbruggen. Door groen en water op deze manier te ontwikkelen en te verbinden, kunnen we bovendien hittestress in bebouwd gebied beperken, natuur ontwikkelen en de biodiversiteit vergroten.

De stad als spons

Dit gaan we doen

Advies groen in de stad

Adviseren over klimaatbestendig groen in de stad

Dit doen partners zelf

HDSR: Onderzoek impact van extra groen op watervraag.

Dit doet NWK

Opstellen advies klimaatbestendig groen in stedelijk gebied per gebiedstype

Dit gaan we doen

Stimuleren vergroenen van de openbare ruimte

Dit doen partners zelf

Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk, acties en maatregelen kunnen bijv. opgenomen worden in een lokale adaptatiestrategie.

Dit doet NWK

Stimuleren en ondersteunen partners met kennis of capaciteit (fte, financieel).

Dit gaan we doen

Verzamelen, ontwikkelen en delen praktische kennis

Per gebiedstype verzamelen, ontwikkelen en delen van o.a.:

- Manieren om water vast te houden binnen/buiten het riool
- Werking verschillende riooltypen
- Verbinding riolering/openbare ruimte
- Infiltratie

Zelf kennis verzamelen, ontwikkelen en delen via te ontwikkelen platforms.

Dit doen partners zelf

Best practices verzamelen en delen via te ontwikkelen platforms

Dit doet NWK

(zie: 'Kennis en Onderzoek').

Dit gaan we doen

Stimuleren vergroenen van particuliere terreinen

Dit doen partners zelf

Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk, acties en maatregelen kunnen bijv. opgenomen worden in een lokale adaptatiestrategie.

Dit doet NWK

Zie: 'handelingsperspectief en klimaatbewustzijn bewoners en bedrijven'.

Leefbaarheid bij hitte

Het wordt de komende jaren warmer. Dat veroorzaakt hittestress, met name in het bebouwd gebied. Om dorpen en steden leefbaar te houden op warme dagen, is het van belang dat we voldoende koele plekken hebben. Dit doen we door de groenblauwe netwerken binnen de bebouwde omgeving te versterken. Groen zorgt voor frisse lucht, schaduw en koelte. Daarnaast koelt het bebouwd gebied hierdoor 's nachts sneller af. Ook schaduw gevende overkappingen en zonweringen dragen daaraan bij. De beschikbaarheid van groen dicht bij iedere woning draagt bovendien bij aan de leefbaarheid van de stad. Naast groen hebben we ook water nodig. Water is nodig om de groenvoorzieningen in droge tijden groen te houden en zwemwater brengt verkoeling op hete dagen. Zo verbeteren we de leefbaarheid van steden en dorpen in hete perioden. Als we de groenblauwe netwerken verbinden met de regionale groenstructuren, komt dit de leefbaarheid, natuurontwikkeling en biodiversiteit ook ten goede.

De provincie is in de lead op dit thema. Zij werken hier momenteel aan op drie thema's: gebied, gebouw en gezondheid.

Leefbaarheid bij hitte

Dit gaan we doen

Koelteplekken

Hittestress en gebied; Zorgen voor voldoende lokale en regionale koelteplekken.

Dit doen partners zelf

Partners zelf zijn verantwoordelijk voor inrichting, beheer en onderhoud van koelteplekken.

Dit doet NWK

- *Afstemmen gewenste inrichting, dichtheid en omvang lokale en regionale koelteplekken.*
- *In kaart brengen lokale en regionale koelteplekken.*
- *Bepalen waar koelteplekken ontbreken.*
- Planvorming invullen ontbrekende schakels.

Dit gaan we doen

Gezondheidsgevolgen verminderen

Hittestress en gezondheid; Het verminderen van de gezondheidsgevolgen van hitte door lokale hitteplannen op te stellen.

Dit doen partners zelf

Provincie en GGD's nemen initiatief en stimuleren gemeenten om aan te sluiten. Gemeenten stellen zelf een lokaal hitteplan op.

Dit doet NWK

Opstellen lokale hitteplannen door zo veel mogelijk gemeenten in het netwerk.

Dit gaan we doen

Zwemlocaties

Zorgen voor voldoende, kwalitatieve zwemlocaties in de regio.

Dit doen partners zelf

De gemeente Utrecht heeft in 2019 onderzoek uitgevoerd naar zwemlocaties. In de eigen Visie Stadswater die in 2022 ter besluitvorming wordt voorgelegd, neemt de gemeente beleid op over zwemmen in open water. Gemeente Utrecht deelt de kennis met de partners, zoals ook gedaan is met het onderzoek uit 2019.

Dit doet NWK

- Delen resultaten monitoring gemeente Utrecht met partners.
- Benodigde acties worden bepaald op basis van de resultaten van gemeente Utrecht.

Dit gaan we doen

Ontwikkelen en delen kennis en voorbeelden

Overzicht van voorbeelden voor een hitte- en droogtebestendige leef- en werkomgeving.

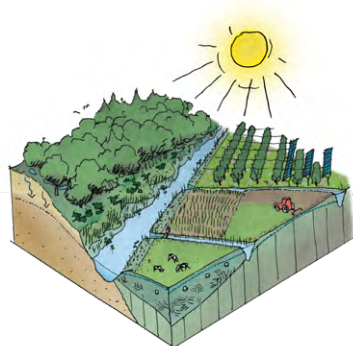
Dit doet NWK

Ontwikkelen en delen via kennisagenda.

Klimaatadaptieve landbouw en natuur

Wij willen dat onze natuur en landbouw zo goed mogelijk bestand is tegen de effecten van klimaatverandering. Bestaande natuur is vooral gebaat bij het vasthouden van water. Nieuwe natuur kunnen we klimaatadaptief aanleggen met vegetatie die bestand is tegen droogte en natuurbranden. We behouden ook onze (natte) natuur en verbinden het met groenblauwe structuren in het stedelijk gebied. Zo kunnen we daar ook meerwaarde realiseren. We combineren meerdere functies, van waterberging en recreatie, tot het behoud van de biodiversiteit. De landbouwsector maakt momenteel een transitie naar duurzaamheid door. Onderdeel van die transitie is het anticiperen op klimaatverandering. In de toekomst bepalen klimaatomstandigheden namelijk in steeds grotere mate of en hoe de landbouwsector gebruik kan maken van de bodem en het watersysteem. Door te kiezen voor bepaalde gewassen en teeltsystemen, kunnen boeren en tuinders beter inspelen op het veranderende klimaat. Wij realiseren ons dat wij als overheden niet de initiatiefnemer zijn voor deze strategie. Maar wij willen graag samen met de betrokken partijen aan de slag om klimaatadaptieve landbouw en natuur te ontwikkelen.

Klimaatadaptieve landbouw en natuur

Dit gaan we doen

Klimaatadaptatieopgaven

Verdiepen in en stimuleren van klimaatadaptatie-opgaven in de landbouw.

Dit doen partners zelf

De provincie Utrecht neemt initiatief.

Dit doet NWK

Uitvoeren verdiepende stresstest landbouw.

Actief samenwerking zoeken met agrarische collectieven.

Dit gaan we doen

Natuurbranden en bluswatervoorzieningen

In kaart brengen van risico's.

Dit doen partners zelf

De VRU neemt hier het voortouw.

Dit doet NWK

Verkennen wie hiermee bezig is en of NWK ondersteuning kan bieden/
moet agenderen.

Dit gaan we doen

Klimaatadaptieve en -bestendige natuur

Verdiepen in en stimuleren van aanleg van klimaatadaptieve natuur
en behoud van klimaatbestendige (natte) natuur.

Dit doen partners zelf

Provincie neemt het voortouw, samen met terrein behorende organisaties.

Dit doet NWK

- Uitvoeren verdiepende stresstest natuur.

- Opstellen en uitvoeren visie klimaatadaptieve natuur.

Dit gaan we doen

Afstemmen klimaatadaptieve landbouw en natuur

Samen met lokale initiatieven en andere opgaven, zoals energietransitie,
zoetwater, stikstof, waterkwaliteit, woningbouw.

it doet NWK

Afstemming via regionale processen, onder meer U10.

Gevolgbeperking klimaateffecten vitale en kwetsbare functies

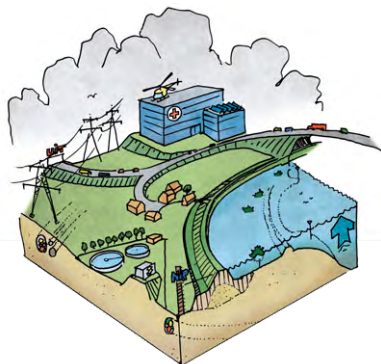
Het functioneren van onze maatschappij hangt nauw samen met het functioneren van het elektriciteitsnet, ICT-voorzieningen, infrastructuur, gezondheidszorg, voedselvoorziening en de waterhuishouding. Bepaalde processen en functies hierin zijn zo belangrijk dat we ze 'vitale en kwetsbare functies' noemen.

Uitval of verstoring van deze basisfuncties door bijvoorbeeld een overstroming leidt tot ernstige maatschappelijke ontwrichting en vormt een bedreiging voor de nationale veiligheid.

Door klimaatverandering neemt de kans op dit soort extreme weersomstandigheden toe. Om de maatschappij veilig te laten functioneren, willen we dat onze functies nu en in de toekomst bestand zijn tegen deze omstandigheden. Mocht het toch misgaan, dan zetten we in op snel herstel. Hier zijn veel verschillende partijen bij betrokken en samenwerking is essentieel.

In de Intentieverklaring Meerlaagsveiligheid Utrecht (2018) hebben partners in de hele provincie Utrecht afgesproken een aanpak voor gevolgbeperking overstromingen uit te werken.

Binnen NWK is de werkgroep gevolgbeperking hiermee aan de slag. Medio 2021 levert de werkgroep een handreiking op.

Gevolgbeperking klimaat effecten vitale en kwetsbare functies

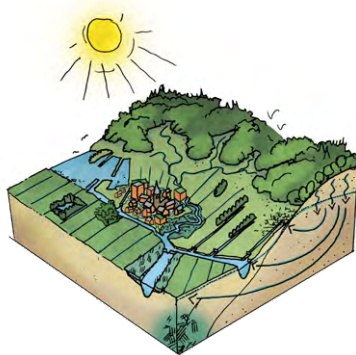
Dit gaan we doen	Uitwerken aanpak gevolgbeperking overstroming
Dit doen partners zelf	Werkgroep onder leiding van provincie en VRU ontwikkelt handreiking gevolgbeperking overstromingen. Partners borgen handreiking zelf binnen hun organisatie.
Dit doet NWK	- Gezamenlijk afstemmen waarde en belang van vitale en kwetsbare functies in het kader van overstromingen. - Gezamenlijk bepalen ambities voor gevolgbeperking overstromingen. - Ondersteunen partners bij vaststellen, borgen en implementeren handreiking.
Dit gaan we doen	Uitwerken aanpak gevolgbeperking hitte, droogte en wateroverlast
Dit doen partners zelf	Werkgroep olv provincie en VRU ontwikkelt handreiking. Partners borgen handreiking zelf binnen hun organisatie.
Dit doet NWK	Doorlopen van hierboven genoemde acties voor thema's wateroverlast, droogte en hitte.

Dit gaan we doen	Beleid bestaande bouw
Dit doen partners zelf	In 2030 is er beleid ontwikkeld voor bestaande bouw, geprioriteerd aan de hand van de Vitaal & Kwetsbaar-lijst. Door werkgroep olv VRU en provincie.
Dit doet NWK	Werkgroep ondersteunt partners hierbij.
Dit gaan we doen	Handelingsperspectief extreem weer
Dit doen partners zelf	Het uitwerken van het handelingsperspectief bij extreem weer voor bewoners en bedrijven. Veiligheidsregio i.c.m. werkgroep bewonersparticipatie.
Dit doet NWK	Uitwerking door VRU met werkgroep bewonersparticipatie.
Dit gaan we doen	Benutten Veiligheids Informatie Centrum (VIC)
Dit doen partners zelf	Benutten Veiligheids Informatie Centrum (VIC) om (naast medewerkers calamiteitszorg) ook medewerkers klimaatadaptatie te informeren. Actie voor VIC van VRU.
Dit doet NWK	Faciliteren en ondersteunen.

Versterken natuurlijk watersysteem

We verwachten een toename van de kans op wateroverlast als gevolg van frequentere en intensievere buien. Dit kan onder andere resulteren in modderstromen of overstorten met negatieve gevolgen voor de waterkwaliteit. Tegelijkertijd verwachten we ook meer periodes van extreme droogte, waardoor een tekort aan zoetwater ontstaat voor de verschillende functies die er zijn. Wij versterken daarom ons natuurlijk watersysteem. Een overschot aan water in stedelijke gebieden wordt zowel binnen als buiten de stad opgevangen in buffers. Hemelwater wordt vastgehouden in de haarvaten van het watersysteem. Dit voorkomt snelle afspoeling en het vergroot de infiltratie. Hiermee werken we tegelijkertijd aan de vergroting van de grondwatervoorraad en de beschikbaarheid van water. Zo dragen we ook bij aan de biodiversiteit en voorkomen we versnelde bodemdaling. Het versterken van het natuurlijke watersysteem gaat uitstekend samen met aandacht voor een gezondere bodem. Een gezonde bodem kan meer water opnemen en vasthouden, wat leidt tot aanvulling van grondwatervoorraden.

Versterken natuurlijk watersysteem

Dit gaan we doen

Verbeteren kwaliteit stedelijk water

In beeld brengen van de kwaliteit van stedelijk water en waar nodig verbeteren.

Dit doen partners zelf

HDSR neemt voortouw bij uitvoeren ecoscans. Gemeenten en HDSR nemen indien nodig maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren.

Dit doet NWK

Uitvoeren ecoscans en delen resultaten.

Werkgroep bepaalt obv resultaten van de ecoscans waar maatregelen nodig zijn om de waterkwaliteit te verbeteren.

Dit gaan we doen

Toekomstbestendig inrichten watersysteem (TBWS)

Amsterdam-Rijnkanaal en Noordzeekanaal.

Dit doen partners zelf

HDSR neemt voortouw.

Dit doet NWK

- *Uitwerken en concretiseren visie toekomstbestendig watersysteem (TBWS).*
- *Uitwerken en concretiseren visie toekomstbestendig Amsterdam-Rijnkanaal en Noordzeekanaal.*

Dit gaan we doen

Bepalen gevolgen klimaatverandering voor waterkwaliteit

Dit doen partners zelf

HDSR neemt voortouw.

Dit doet NWK

Ontwikkelen stresstest voor waterkwaliteit.

Dit gaan we doen

Onderzoeken/agenderen waterbeschikbaarheid

Waar liggen de kansen en knelpunten?

Dit doen partners zelf

HDSR: onderzoek impact extra groen op watervraag stad.

Dit doet NWK

Delen resultaten via kennis- en onderzoeksagenda.

Dit gaan we doen

Onderzoek klimaatbestendige bodem en watersysteem

Onderzoeken hoe een klimaatbestendige bodem en watersysteem eruit ziet en wat de draagkracht is.

Dit doen partners zelf

Wie neemt initiatief?

Dit doet NWK

Onderzoeken, delen resultaten binnen NWK.

Dit gaan we doen

Natuurlijk systeem in stand houden bij drinkwaterwinning

Deelnemen aan lopende trajecten om drinkwaterwinning zodanig vorm te geven dat de winning het natuurlijke watersysteem in stand houdt.

Dit doen partners zelf

Initiatief bij Blauwe Agenda, Provincie, HDSR.

Dit doet NWK

Stimuleren en ondersteunen.

Klimaatbewustzijn en handelingsperspectief bewoners en bedrijven

Om onze regio aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering, hebben we als partners van het Netwerk Water en Klimaat de hulp nodig van bewoners, bedrijven, ondernemers en maatschappelijke organisaties. We willen hun klimaatbewustzijn en handelingsperspectief vergroten. Dit doen we met een positieve boodschap: een groene woon- en werkomgeving vergroot de leefbaarheid en maakt onze regio mooier. Met gerichte communicatie en het samenwerken aan voorbeeldprojecten maken we hen bewuster van de noodzaak en van de kansen die het voor hen oplevert. Denk bijvoorbeeld aan groene ruimten rond bedrijven, groene en toch onderhoudsarme tuinen en groene daken. Het vergroten van het klimaatbewustzijn leidt niet alleen tot directe acties in tuinen en op daken. Het bewustzijn geeft ook inspiratie bij bewoners en ondernemers om meer milieubewust te handelen en te leven. Binnen NWK werkt de werkgroep bewonersparticipatie aan acties en campagnes om bewoners bij klimaatadaptatie te betrekken, zoals de Tuinlabel-campagne en de website klimaatklaar.nl.

Klimaatbewustzijn en handelingsperspectief bewoners en bedrijven

Dit gaan we doen

Bewoners en bedrijven betrekken

Samenwerking aangaan met gebiedspartners om bewoners en bedrijven bij klimaatadaptatie te betrekken.

Dit doet NWK

Actief samenwerking zoeken met NMU, LEU en IVN, Tuinbranche.

Dit gaan we doen

Externe communicatie faciliteren

Faciliteren van partners bij hun externe communicatie over klimaatadaptatie.

Dit doet NWK

- *Opzetten/vullen communicatietoolbox.*
- *Aanhaken bij en waar nodig opzetten van regionale campagne(s).*

Dit gaan we doen

Ontwikkelen aanpak bedrijventerreinen

incl. combinatie met energietransitie.

Dit doen partners zelf

Er loopt een aantal pilots op bedrijventerreinen, bijv. in Bunnik, waarvan opgedane kennis en ervaringen gedeeld worden.

Dit doet NWK

- Ontwikkelen aanpak op bedrijventerreinen*
- Uitvoeren pilots
 - Resultaten bekend en bruikbaar maken

Dit gaan we doen

Groenblauwe schoolpleinen

Dit doen partners zelf

Provincie neemt met de IVN het voortouw.

Dit doet NWK

Stimuleren en ondersteunen.

Dit gaan we doen

Verankeren bewonersparticipatie

Ondersteunen van partners bij het verankeren van bewonersparticipatie in beleid en handelen.

Dit doet NWK

Stimuleren en ondersteunen via werkgroep bewonersparticipatie.

Dit gaan we doen

Bewustzijn handelingsperspectief extreem weer

Bewustzijn vergroten van bewoners en bedrijven over handelingsperspectief bij extreem weer.

Dit doet NWK

Uitwerking door werkgroep bewonersparticipatie in samenwerking met de VRU.

Dit gaan we doen

Jongeren betrekken

Jongeren betrekken bij klimaatadaptatie en wateropgaven

Dit doet NWK

Verkennen mogelijkheden voor samenwerking met jongeren(organisaties).

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Marcel Wijstma
Tom Overgaauw

Provincie Utrecht

Ida Philip

Veiligheidsregio Utrecht

Elsbeth Beeke

Gemeente Bunnik

Erik Blommaart

Gemeente De Bilt

Mehmet Seyman

Gemeente Houten

Richard Zwartenkot

Gemeente IJsselstein

Thom Bult

Gemeente Lopik

Paul Verweij

Gemeente Montfoort

Martijn van Buuren

Gemeente Nieuwegein

Laurens van Miltenburg

Gemeente Oudewater

Lotte Versteeg

Gemeente Stichtse Vecht

Malou ten Have

Gemeente Utrecht

Erwin Rebergen

Gemeente Utrechtse Heuvelrug

Annemarie ter Schure

Gemeente Wijk bij Duurstede

Ashly Berghuizen

Gemeente Woerden

Lotte Versteeg

Gemeente Zeist

Annette Zwinderman

Netwerk Water & Klimaat

Koen te Velde
Esther Nieuwenhuis
Saskia de Kogel
Charlene Cloo
Tom van Sittert (extern)

Redactie

Charlene Cloo

Colofon

Het Uitvoeringsprogramma van de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) is door 17 overheden opgesteld in een interactief proces. Gezamenlijk vormen zij het Netwerk Water & Klimaat. Het Netwerk Water & Klimaat bestaat uit 14 gemeenten, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Provincie Utrecht en Veiligheidsregio Utrecht.

Foto's

Sjon Heijenga
Nanda Sluijsmans
Gemeente Nieuwegein
HDSR

Veenweiden Innovatiecentrum - Louis Bolk Instituut

Streefbeeld en tekeningen

BVR adviseurs ruimtelijke ontwikkeling

Opmaak

Dorine Epping - adviseur klimaatadaptatie - buitenruimte.nu
tekstversie 6 juli 2021

september 2021

